

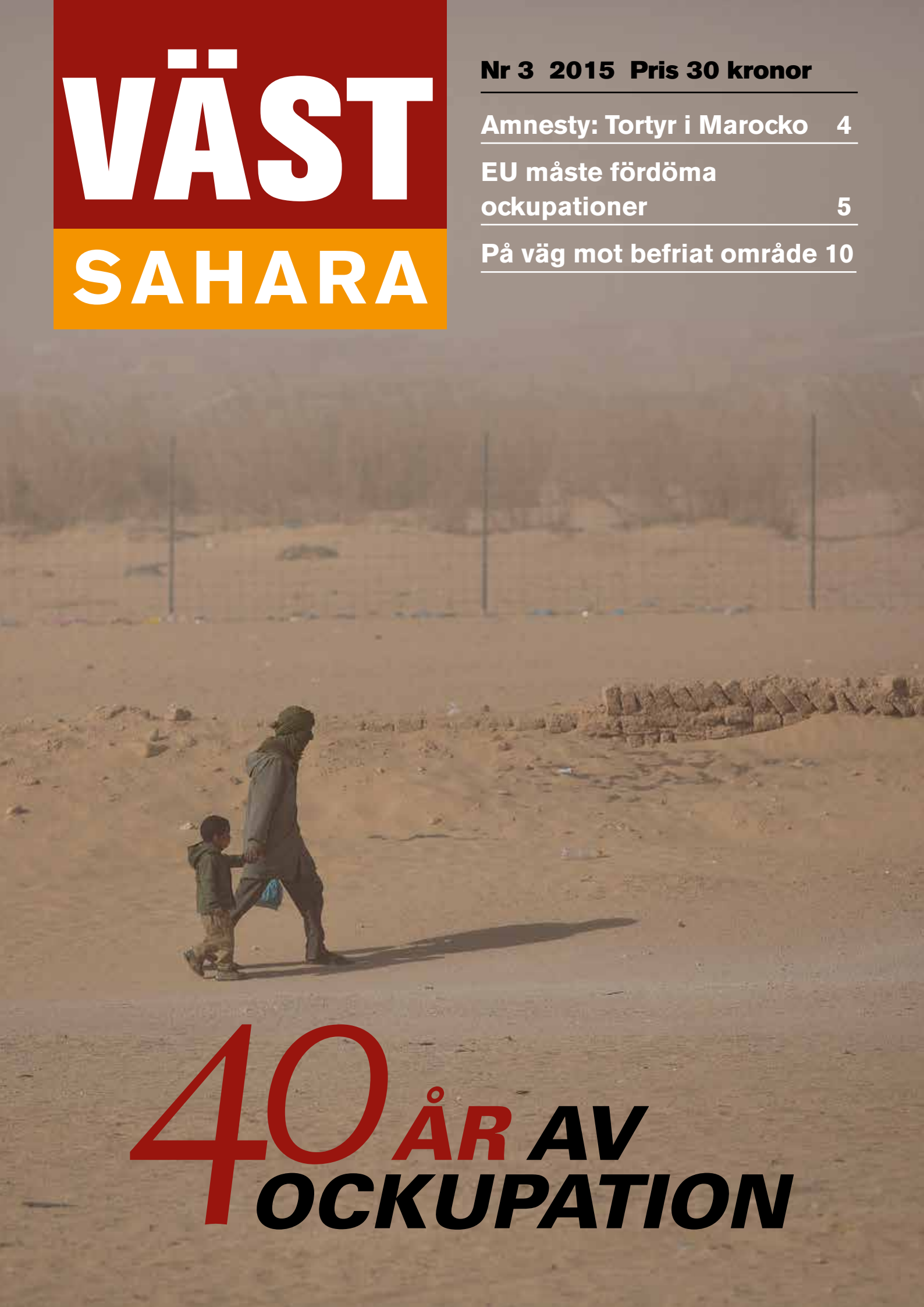
VÄST SAHARA

Nr 3 2015 Pris 30 kronor

Amnesty: Tortyr i Marocko 4

**EU måste fördöma
ockupationer** 5

På väg mot befriat område 10

**40 ÅR AV
OCKUPATION**

VÄST SAHARA

Utges av
Föreningen Västsahara
och utkommer med fyra
nummer per år.
ISSN 1652-2052
**Ansvarig utgivare
och redaktör:**
Lena Thunberg
Redaktionsråd:
Kerstin Bjurman
Ulla-Karin Karlson
Natasia Mirosovic
Arto Valtonen
Monica Zak
Grafisk form:
Tidningsform & Textfason
Layout:
Ulla-Karin Karlson
Adress:
Västsahara
c/o Afrikagrupperna
Linnégatan 21,
413 04 Göteborg
Telefon:
070 - 475 46 45
Hemsida och facebook:
www.vastsahara.net
facebook.com/
tidskriftenvastsahara
E-post:
vastsahara@brevet.nu
Prenumerationer:
Privatperson: 125:-
Stödprenumeration: 145:-
Organisationer: 150:-
Utländsk prenumeration: 200:-
Plusgiro:
20 40 03 - 8
Föreningen Västsahara:
Natasia Mirosovic
e-post:
natasia.mirosovic@gmail.com
Omslagsbilder:
Framsida: Flyktinglägren
2015. Bild: Johan Persson
Baksida: Maluha Ahmed
Omar i flyktinglägret Auserd.
Bild: Johan Persson
Presslagd: Augusti 2015
Tidskriften Västsahara får
bidrag av Statens kulturråd
och Fredsmiljonen Folke
Bernadotteakademien.

Vill du veta mer? Tidskriften Västsahara: www.vastsahara.net **VästsaharaAktionen:** 27 medlemsorganisationers kampanjsida, www.vastsaharaaktionen.se **Arso:** Bakgrund och nyheter på engelska, www.arso.org **Western Sahara Resource Watch:** Nyheter och information om Västsaharas naturresurser på engelska www.wsrw.org **Støttekomiteen for Vest-Sahara:** www.vest-sahara.no
Polisario Front: Telefon 0739-056061 **Informationsfoldrar** (enstaka gratis): Västsahara finns inte på kartan 2014, Erkänn Västsahara! 2014, Västsahara väntar på frihet 2013, Unga i öknen 2012, Muren, minorna, bomberna 2009, Ockuperat område 2008 och Västsahara 2006.
LÄSTIPS: Västsahara – Europas sista koloni i Afrika, L Thunberg, Föreningen Västsahara, 2013, 115:- inkl frakt. Beställ på www.vastsahara.net

Amnestyrapport om tortyr i Marocko 4

Folkrättsprofessor: EU måste fördöma ockupationer 5

Polisariorepresentant: Vi har valt den fredliga vägen 6

Ockupation, stöld och tystnad i 40 år 8

På väg mot befriat område: Bildreportage av Johan Persson och Anna Roxvall 10

Monica Zaks nya bok Dansa med strutsar 16

Sveket

Om EU:s principiösa hållning till ockupationer och illegala annekteringar skriver folkrättsprofessorn Pål Wrangé i en rapport på uppdrag från EU-parlamentet. Han jämför EU:s agerande i frågorna Krim, Palestina och Västsahara, där Krim är det bästa och Västsahara det värsta. När Ryssland annekterade Krim reagerade EU med fördömande och sanktioner. Marockos 40-åriga ockupation av Västsahara har däremot belönats med ett mycket privilegierat förhållande till EU.

Sverige har i år en nyckelroll när det gäller Västsahara. I december 2012 beslutade en riksdagsmajoritet att ge regeringen i uppdrag att erkänna den västsahariska staten. Alliansregeringen verkställde inte beslutet. Inte heller den rödgröna regeringen har verkställt de folkvaldas beslut. I stället pågår sedan våren 2015 en "översyn" av Västsaharafrågan, meddelar utrikesdepartementet. Varför?

84 länder har erkänt Västsahara, ett antal av dem har tagit tillbaka sina erkännanden efter påtryckningar från Marocko. Ännu har inget EU-land erkänt Västsahara. Troligen för att Frankrike är Marockos främsta allierade.

I december har Polisario Front kongress. Vid kongressen för fyra år sedan höjdes röster för en återgång till krig på grund av en FN-process som är lamslagen, en avkolonisering som inte fullföljts och en tyst omvärld som omfamnar ockupanten. Förbittringen lär inte vara mindre nu bland västsaharierna.

Polisarios ledning väddar om stöd från omvärlden för att man valt den fredliga, diplomatiska vägen i 24 år sedan eldupphör.

Ett svenskt erkännande löser inte konflikten men ger västsaharierna en strimma av hopp.

Amnesty Internationals upprörande rapport om tortyren i Marocko och Västsahara har tyvärr inte fått den uppmärksamhet som den förtjänar.

I det här numret av tidskriften Västsahara skildrar fotografen Johan Persson och journalisten Anna Roxvall i bild och ord de västsahariska flyktingarnas liv i lägren och i den befriade delen av Västsahara.

LENA THUNBERG
redaktör för
tidskriften
Västsahara

EN HISTORIA AV VÅLD OCH SVEK

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över områden som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Eldupphör råder mellan Marocko och den västsahariska befrielseströrelsen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara. Frankrike är Marockos främsta supporter.

År 2013 undertecknade EU ännu ett fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade, vilket strider mot internationell lag.

Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd. Sedan maj 2005 har det marockanska förtrycket mot den västsahariska befolkningen i de ockuperade delarna ökat.

SENASTE NYTT

Jakten på olja

Det brittisk/irländska oljebolaget San Leon Energy med huvudkontor i London planerar att provborra i augusti på västsaharisk mark nära El Aaiun och fosfatanläggningen Bou Craa. Bolaget som uppger att borrhningen ska ske i "Marockos södra provinser" har kontrakt med det marockanska statliga oljebolaget OCP.

Västsahara är inte en del av Marocko utan illegalt annekterat och ockuperat av Marocko. En FN-styrka finns på plats sedan 1991 för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. 84 länder har redan erkänt Västsaharas självständighet.

Det hindrar inte San Leons ordförande Oisín Fanning från att säga om Marocko:

– Vi är lyckligt lottade som arbetar i ett land som är känt för sin tolerans och återhållsamhet.

Den gas som man förväntas hitta ska användas av det marockanska oljebolaget i driften av fosfatproduktionen i den ockuperade delen av Västsahara, en skattkista för Marocko.

Det amerikanska oljebolaget Kosmos Energy har avslutat en provborrning men avser att fortsätta med syfte att producera.

Marocko förnekar tortyr

Amnesty International publicerade i maj en rapport om tortyren i Marocko och Västsahara och om de marockanska förövarna som aldrig straffas. Lagen förbjuder tortyr men den är i högsta grad levande.

Misshandel, kvävning, simulerad drunkning, psykiskt och sexuellt våld är bland de tortyrmetoder som används av marockansk polis och säkerhetsstyrkor för att tvinga fram ”bekännelser” eller för att tysta aktivister och oppositionella, skriver Amnesty.

Den verklighet som Amnestys omfattande rapport: Shadow of impunity: Torture in Morocco and Western Sahara, visar upp är en helt annan än den bild som Marockos ledare presenterade i samband med den arabiska våren 2011, då de utlovade progressiva reformer och en ny konstitution som skulle förbjuda tortyr.

– Marockos ledare vill ge en bild av att landet är liberalt och respekterar mänskliga rättigheter. Men skrapar man på ytan kommer det fram en annan bild där tortyr används för att tysta opposition och för att tvinga fram bekännelser som används vid rättegångar, säger Salil Shetty, Amnesty Internationals generalsekreterare.

Rapporten innehåller vittnesmål från 173 marockanska och västsahariska män, kvinnor och barn som berättar hur de torterats av antingen polis eller säkerhetsstyrkor mellan 2010 och 2014. Bland tortyroffren finns studenter, politiska aktivister på vänsterkanten eller med kopplingar till islamistiska organisationer, aktivister som stödjer självständighet för Västsahara och personer som misstänks för terrorism eller vanliga brott.

Zine Abidine Erradi från södra Marocko och medlem i en människorättsgrupp greps dagarna efter att han träffat FN-rapportören om tortyr Juan Mendez 2012. ”Poliser-na förolämpade mig och mina släktingar. De knuffade runt mig där jag satt med händerna

fastbundna i stolen. De krävde att jag skulle tala. När jag bad om en advokat, hånade en polis mig och sa: ”Tror du att du är i Sverige?” Zine dömdes till 10 månaders fängelse för att ha deltagit i en protestdemonstration mot arbetslöshet.

Risken för tortyr är störst i samband med gripandet men också under tiden i polishäkte. De som vågar klaga eller till och med anmäla tortyren blir inte sällan själva åtalade för ”förtal” eller ”falsk rapportering”. Straffriheten för torterarna är i princip total.

Abdelaziz Miftah, en 24-årig västsaharisk studentaktivist, greps av marockansk polis i El Aaiún 2014 efter att ha deltagit i en internationell studentfestival i Ecuador. I polisbilen hotades han med våldtäkt och blev slagen och sparkad i huvudet. Polisen frågade ut honom om resan till Ecuador och kontakter med Polisario Front. Efter två dagar på polisstationen utan sjukvård fick han träffa överåklagaren vid tingsrätten. Han visade sina blodstänkta kläder. Åklagaren frågade om han hade slagit poliserna.

”När jag visade honom mina skador och berättade att poliser hade torterat mig sa han: Vad vill du att jag ska göra? Följ med dig och slå dem?”

Abdelaziz dömdes till två månaders fäng-

”Misshandel, kvävning, simulerad drunkning, psykiskt och sexuellt våld är bland de tortyrmetoder som används av marockansk polis och säkerhetsstyrkor för att tvinga fram ’bekännelser’.”

else villkorligt för att ha förolämpat och angripit offentliga tjänstemän.

Alla de 24 västsaharier, som greps efter att polisen stormat protestlägret Gdeim Izik 2010 och ställdes inför militärdomstol, uppgav under rättegången att de hade torterats och tvingats skriva under erkännanden som de inte ens fått läsa. Rätten tog ingen notis om uppgifterna.

I februari 2013 dömdes de flesta till straff mellan 20 år och livstids fängelse för att tillhöra en kriminell organisation, våld mot tjänstemän samt att ha vanvördat en död person. Anhöriga har berättat att de dömda hade hotats med att kastas ut genom fönstret, om de inte skrev under erkännanden.

Amnesty lät den marockanska regeringen ta del av innehållet i rapporten innan den publicerades. I ett långt svar förnekar regeringen kategoriskt uppgifterna och hävdar att det görs mycket på officiell nivå för att stoppa tortyr och att lagstiftning planeras. Regeringen vägrade dock kommentera de konkreta uppgifterna och vittnesmålen om tortyr och svarade inte heller på frågan om varför inga utredningar gjorts.

– Regeringen hävdar att tortyren är ett minne blott. Marockansk lag förbjuder visserligen tortyr men om detta ska ha någon betydelse i praktiken måste myndigheterna utreda anklagelser om tortyr i stället för att avfärda dem, säger Salil Shetty.

För att förhindra tortyr kräver Amnesty av Marocko att advokater ska närvara vid alla förhör av misstänkta, att åklagare och domare ska utreda alla rapporter om tortyr eller misshandel som verkar trovärdig samt att tjänstemännen ska ställas till svars om de inte genomför utredningar. Dessutom ska den som rapporterar om tortyr skyddas från repressalier.

TEXT: LENA THUNBERG

BILD: ANONYM

KÄLLA: AMNESTY INTERNATIONAL

EU måste fördöma ockupationer

EU saknar en rakryggad hållning när det gäller ockupationer och illegala annekteringar. Krim, Palestina och Västsahara behandlas helt olika. Där Krim är det bästa exemplet är Västsahara det sämsta och Palestina hamnar i mitten. Detta skriver folkrättsjuristen Pål Wrangle i en rapport till EU-parlamentet.

Det är EU-parlamentet som beställt rapporten ”Occupation/Annexation of a Territory: Respect for International Humanitarian Law and Human Rights and Consistent EU Policy”. Professor Pål Wrangle jämför här EU:s förhållande till och agerande i de tre områdena Krim, Palestina och Västsahara.

Om ett område är olagligt annekterat eller ockuperat får en tredje part – som EU – inte godkänna detta. EU får inte heller bidra i den fortsatta ockupationen.

EU och dess medlemsländer ska inte engagera sig i ekonomiska eller andra aktiviteter som stöder ockupationen.

– EU ska också allvarligt överväga sanktioner mot den ansvariga regeringen, skriver Pål Wrangle i sin rapport.

En ockupationsmakt får inte använda naturresurser i ett ockuperat område för sin egen vinning. Enbart om det sker till folkets vinning och med deras tillåtelse, kan det vara möjligt.

Enligt folkrätten har en ockupationsmakt begränsad auktoritet över det ockuperade området men måste respektera både folkrätt och mänskliga rättigheter.

EU har ännu inte någon fastslagen politik i dessa fall, men ett gott exempel är Krim, där EU fördömde annekteringen. Sanktioner mot ryska staten och ryska företag, restriktioner för investeringar och handel, frysnings av tillgångar, visumrestriktioner och andra diplomatiska sanktioner infördes.

Inget liknande har skett mot Marocko.

När det gäller ockupationen av Västsahara påpekar folkrättsjuristen att Marocko till skillnad från Ryssland har en privilegierad ställning och nära band med EU. Unionen har tilldelat Marocko en så kallad Advanced Status och har dessutom tecknat fiskeavtal med Marocko där de ockuperade västsahariska vattnen inte är uteslutna.

1966 uppmanade FN:s generalförsamling Spanien att organisera en folkomröstning för Västsaharas rätt till självbestämmande. Den 6 november 1975 ockuperade och senare annekterade Marocko området, det vill säga införlivade området i sitt eget land. Den marockanska aggressionen, ockupationen och annekteringen är ett allvarligt brott mot internationell lag och det västsahariska

EU:s fiskeavtal strider mot folkrätten. Dessutom bedrivs ett rent rovfiske av EU-båtar.

folkets rätt till självbestämmande.

Ockupationen och annekteringen har påverkat västsahariernas liv fundamentalt. Många har flytt till flyktingläger, marockanska bosättare har flyttat in, marockanska och utländska investerare har släppts in och en ny infrastruktur har byggts upp för att tillgodose investerarnas behov.

De nära banden mellan EU och Marocko baseras på Associeringsavtalet från 2000. Marocko är den största mottagaren av EU-medel inom den så kallade Grannskapspolitiken – för länderna runt EU. 2008 blev Marocko det första landet i södra Medelhavsregionen som fick Avancerad status. Marocko är dessutom ett av pilotländerna för EU:s Agenda for Action on Democracy. Inte i något av dessa dokument nämns Västsahara som ockuperat eller illegalt annekterat. I EU:s Human Rights Report står i stället att Västsahara är ett område omtvistat av Marocko och Polisario Front, påpekar Pål Wrangle.

Exploateringen av naturresurser har varit ett återkommande tema i debatterna i många år och särskilt då EU:s fiskeavtal med Marocko. EU har inte försäkrat sig om att avtalet är till gagn för västsaharierna eller om det är något som de önskar.

Exploateringen av fosfat i Västsahara har pågått länge och nu tecknas kontrakt mellan utländska oljebolag och marockanska staten.

Men i och med Krimfrågan har EU nu utvecklat en viss praxis med fördömande och sanktioner som kan vara vägledande för en ny politik som gäller alla ockupationer.

Följande rekommendationer ger Pål

Professor Pål Wrangle.

Wrangle till EU:

- När en olaglig annektering eller ockupation sker ska EU klart deklarera att man aldrig kommer att erkänna den.
- I bilaterala avtal mellan EU och en ockupationsmakt ska ett ockuperat område uteslutas. Ursprungsmärkning på varor från ockuperat område måste finnas och kontrolleras.
- EU ska avråda företag från handel i ockuperat område.
- EU ska stödja människorättsorganisationer i ockuperat område.
- Sanktioner mot en ockupationsmakt ska kunna införas.
- EU ska inte ge ekonomiskt stöd som gynnar bosättningar och andra strukturer som upprätthåller en illegal situation.

Rapporten Occupation/Annexation of a Territory: Respect for International Humanitarian Law and Human Rights and Consistent EU Policy publicerades av EU-parlamentet på nätet i juli.

TEXT: LENA THUNBERG

BILD: Western Sahara Resource Watch

”Vi har valt den fredliga vägen”

I höst är det 40 år sedan Marockos invasion i Västsahara skedde, en okkupation som avbröt den avkolonisering som Spanien skulle ha genomfört. Sedan 1991 finns en FN-styrka, MINURSO, på plats för att genomföra en folkomröstning om självständighet. Den är skjuten i sank på grund av ett förslamt säkerhetsråd och en tyst omvärld. Polisario har valt diplomati som lösning, men ungdomarna blir alltmer frustrerade.

– Det finns egentligen bara två vägar för att få slut på den marockanska ockupationen, menar Aliyen Kentawi, Polisarios representant i Sverige sedan fyra år. Antingen ett starkt diplomatiskt tryck på Marocko från omvärlden eller en militär konfrontation.

Det tysta stöd som Marocko idag får från omvärlden har lett till att situationen i Nordafrika karaktäriseras av misstro, instabilitet, brist på utveckling på många plan och svaghet. Att Västsaharakonflikten inte är löst är grunden till detta enligt Aliyen Kentawi.

Idag är framför allt ungdomarna i flyktinglägren besvikna och otåliga.

– De har aldrig sett sitt hemland. Många fäder och släktingar är döda. Anhöriga i ockuperat område kan de inte träffa. De vill se ett slut på det här och de vill ha frihet.

– De är mer radikala än oss! De vill inte vara flyktingar längre och situationen är ganska explosiv. Om de inte ser att omvärlden är seriös, är de för en militär lösning.

Aliyen menar att ett svenskt erkännande av den västsahariska republiken är något som skulle kunna lugna ungdomarna och minska kritiken mot Polisarios val av diplomati och en fredlig väg.

I december har Polisario kongress och då

ökar trycket från framför allt ungdomarna.

– Jag vet att det kommer att bli en tuff kongress. Västsaharierna väntar sig att omvärlden ska göra något. Vi har försökt med den fredliga vägen så länge och folk frågar sig: Vad är resultatet av det?

– Vi behöver stöd för det fredliga alternativet. Polisario la ned vapnen 1991. Vi har följt alla avtal. Det vi har gjort är rätt men det har försvagat oss på grund av att FN inte har förmått att försvara sina egna beslut. Och ledarskapet måste följa folkets vilja.

– Terrorismen ökar i Nordafrika, det sker ingen ekonomisk tillväxt. När människor är desperata, kan de välja fel väg. För att undvika extremism är det därför så viktigt att omvärlden bidrar till lösningen. Internationella lagar och folkrätten måste respekteras.

Vi ses på Polisarios enkla kontor i Stockholm. På väggen hänger ett foto från ett möte i slutet av 80-talet mellan dåvarande statsminister Ingvar Carlsson, Polisarios generalsekreterare Mohamed Abdelaziz, Polisariorepresentanterna Mohamed Salem, Salek Seghair och Fadel Ismael. Av dessa tre lever idag bara Salek Seghair. Det stressiga livet som representant i olika länder tär på hälsan. 40 år av ockupation och liv i ett flyktingläger. Vad är det värsta med detta?

– Att familjerna har splittrats och inte kunnat träffas. Några finns i flyktinglägren, andra i ockuperat område, svarar Aliyen Kentawi direkt, och prisar samtidigt de nya sociala medierna.

Själv fick han efter 36 år resa till ockuperat område och äntligen träffa bland annat sin gamla mamma. Fem dagar varade det omtumlande besöket, innan det lilla FN-planet återvände till flyktinglägren. Dessa resor har pågått med avbrott sedan 2004, men tusen-

tals västsaharier står fortfarande på väntelistan för att få resa till ockuperat område eller flyktinglägren.

Och människorna är imponerande, berättar Aliyen. De stannar inte kvar utan återvänder – uppmanade av sina släktingar.

När han själv besökte Västsahara spred den marockanska ambassaden i Sverige ut ett rykte att han hade hoppat av och stannat i den ockuperade delen av Västsahara. Ännu ett led i den propaganda som Marocko använder sig av.

Aliyen Kentawis egen historia med Polisario började på riktigt 1975.

– Jag gick mitt första år på universitetet på Kanarieöarna den dramatiska hösten 1975. Samtidigt pågick förhandlingar mellan Spanien och Polisario om en folkomröstning om självständighet. Det vi tyvärr inte visste då var att Spanien samtidigt förhandlade med Marocko om ett övertagande, berättar Aliyen Kentawi.

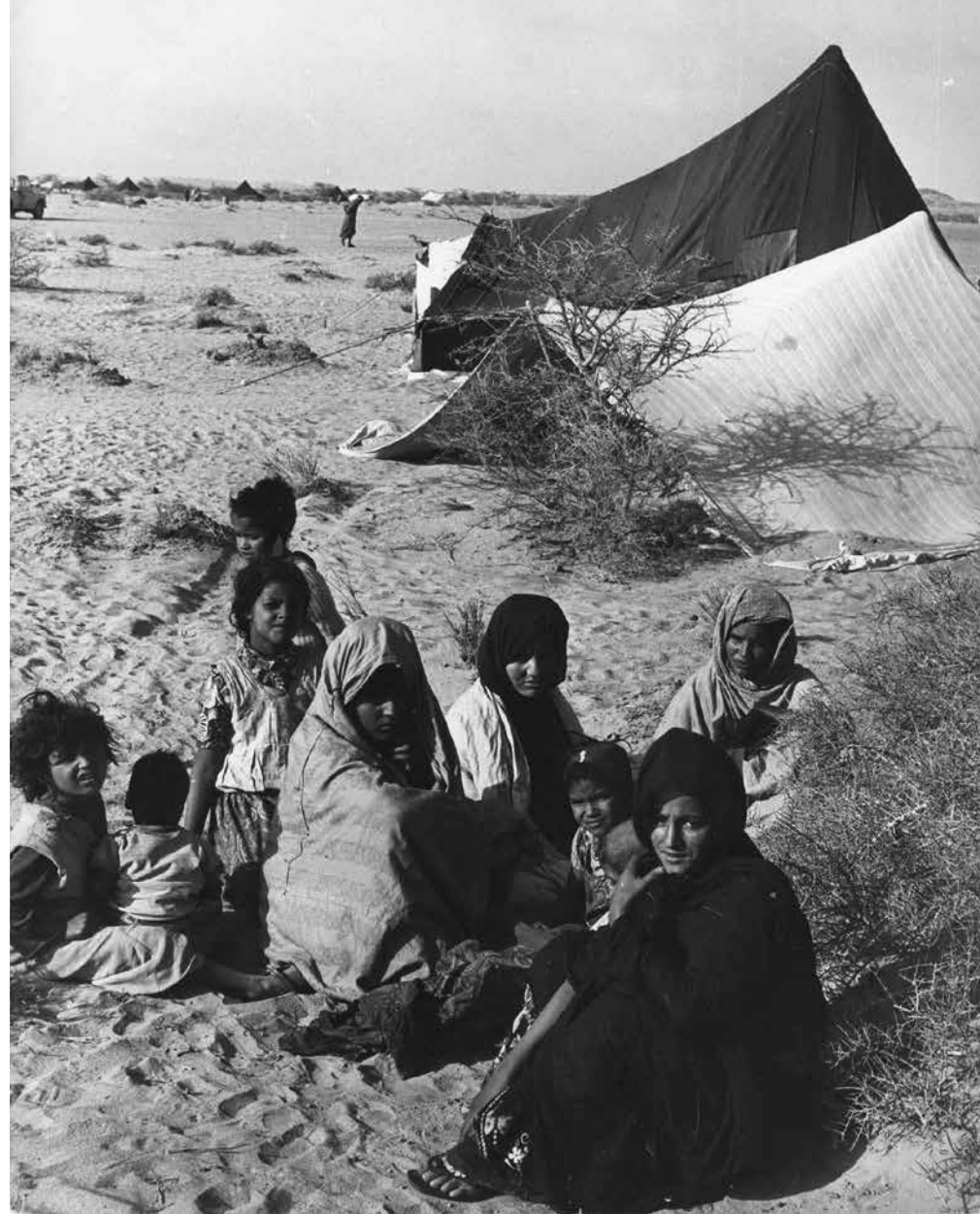
– Vi hade Internationella Domstolens utslag om rätten till självbestämmande och FN-beslutet om avkolonisering i ryggen, men ändå var det många västsaharier som anade att Spanien skulle förråda oss. Vi visste att de båda grannländerna Marocko och Mauritien förberedde en invasion.

När den marockanska armén så gick in, blev det ändå en chock för befolkningen. Innerst inne hade man hoppats på Spaniens vilja att avkolonisera ”sin” koloni. Aliyen Kentawi är fortfarande nästan förvånad över den styrka och enighet som den västsahariska befolkningen då visade.

– Vi kunde inte acceptera denna invasion – oavsett konsekvenserna, för vi förstod att det skulle krävas många offer.

Aliyen Kentawi.

Tusentals västsaharier flydde i panik ut i öknen vid den marockanska ockupationen 1975.

– Tusentals västsaharier släppte allt för att delta i motståndet. Studenter från universitet i Spanien avbröt sina studier och återvände.

– Vi var omgivna av fiender och hade i princip ingenting. Ändå blev vi varken demoraliserade eller uppgivna. Vi kände oss faktiskt så starka, nästan oöverbärliga.

Befrielsefronten Polisario Front hade bil-

dats bara två år tidigare, i maj 1973 som en väpnad rörelse mot den spanska kolonialmakten. Hur kunde Polisario nu bygga upp en armé?

– Massor av människor, vanliga civila gick med i Polisario, berättar Aliyen Kentawi. ”Det är bättre att dö än att bli förödmjukad” blev ett slagord och ett vapen. Det är

faktiskt svårt att förklara den här speciella styrkan som många kände, men jag tror att det kan hända i alla samhällen, menar Aliyen Kentawi.

Den marockanska invasionen norrifrån krävde många offer. Unga västsahariska män sköts ned på gatorna. Västsaharier flydde hals över huvud österut i öknen mot den algeriska gränsen. Där bombades flera flyktingläger med napalm av det marockanska flygvapnet. Lösningen blev att Algeriet tillät Polisario att upprätta flyktingläger på algerisk mark.

– Samtidigt som vi stred mot ockupanterna, förberedde vi oss på att skapa en ny stat. Därför skickades inga ungdomar ut i kriget. I stället satsade vi tidigt på utbildning. Under träden i öknen och i flyktingtillvaron började undervisningen. Okunnighet är värre än invasioner. Det var vår politik från början, berättar Aliyen Kentawi.

Samtidigt var det starka reaktioner mot kolonialismen i Afrika. Portugal lämnade sina kolonier.

Det diplomatiska arbetet startade tidigt.

Sverige var ett av de första länder som Polisario besökte. Redan i början av 1976 reste Polisariorepresentanterna Mohammed Salem och Brahim Mokhtar till Sverige, där de fick ett positivt bemötande.

– Marocko skickade som svar ett personligt sändebud till Sverige men möttes av protester, berättar Aliyen Kentawi nöjt.

Den svenska regeringen har ännu inte verkställt det riksdagsbeslut om ett erkännande av Västsahara som fattades 5 december 2012. I stället meddelade utrikesminister Margot Wallström i våras att regeringen gör en översyn av Västsaharapolitiken.

Flera källor uppger att den svenska regeringen är utsatt för ett enormt tryck från andra EU-länder att inte erkänna Västsahara. Marockos främsta partner och permanent medlem i FN:s säkerhetsråd, Frankrike, lär vara ett av dem.

TEXT: LENATHUNBERG

BILDER: SVEN LAMPELL,
POLISARIO FRONT

Svensken Sven Lampell ledde Internationella Röda Korsets räddningsinsats, när Polisario byggde upp flyktinglägren i Algeriet.

Sedan 1975 är flyktingarna totalt beroende av internationellt humanitärt bistånd, framför allt matbistånd från FN.

Redan tidigt beslutade Polisario att satsa på utbildning för befolkningen i lägren. Då var många analfabeter.

Sverige, med Olof Palme som statsminister, var det första land som tog emot en delegation från Polisario 1976 efter ockupationen.

Ockupation, stöld och tystnad

Västsaharierna är ett gammalt nomad-folk, som i århundraden rört sig genom Saharas öken för att finna vatten och bete till sina kameler och getter. De talar hassania, en arabiska som också talas i Mauretanien men inte i Algeriet eller Marocko.

När de koloniala gränserna i Afrika drogs upp av de europeiska stormakterna 1884 tilldelades Spanien området, som fick namnet Spanska Sahara. Intresset för kolonin var i början ganska litet. Det var fisket man främst var ute efter.

Efter andra världskriget ökade motståndet mot kolonialismen i hela Nordvästafrika. Från 1956 blev de omgivande franska kolonierna självständiga; Marocko 1956, Mauretanien 1960 och Algeriet 1962.

FN:s generalförsamling hade 1960 antagit den så kallade Avkoloniseringsdeklarationen, det vill säga koloniserade områdens rätt till självbestämmande. 1964 fördes Spanska Sahara upp på denna lista. Spanien uppmanades att avkolonisera, alltså befolkningen skulle besluta om sin framtid genom en folkomröstning.

Men under 60-talet hade Spanien upptäckt spår av olja och framför allt fosfat från en av världens största fosfatfyndigheter som man i stället började utvinna. Intresset för avkolonisering minskade.

1973 bildade västsaharierna Polisario Front (Frente Popular de Liberación de Saguia el Hamra y Río de Oro) som hade själv-

ständighet och väpnad kamp mot den spanska kolonisatören på sin agenda.

1975 gjorde plötsligt Marocko och Mauretanien anspråk på Spanska Sahara. FN skickade då frågan till Internationella Domstolen i Haag, som svarade: Invånarna har rätt till självbestämmande. Marocko och Mauretanien har ingen rätt till Spanska Sahara.

Några veckor senare den 6 november marscherade marockanska styrkor över gränsen i norr. Därefter slöts den illegala så kallade Trepartsöverenskommelsen, som innebar att Spanien överlämnade kolonin till Marocko och Mauretanien i utbyte mot 35 procent av vinsten från fosfatproduktionen samt fiskerättigheter.

Anledningen till Spaniens beslut var troligen att general Franco låg för döden, det politiska läget var osäkert, Polisario var ganska framgångsrika - och de flesta europeiska länder hade gjort sig av med sina kolonier.

Den marockanska armén startade direkt en klappjakt på Polisarioledare och sympatisörer. Unga män sköts ned direkt på gatorna i El Aaiún. Människor flydde i skräck rakt ut i öknen mot den algeriska gränsen och till slut upprättades flyktingläger på algerisk mark nära gränsen.

Polisario hade nu två uppgifter; att bekämpa ockupanterna och att rädda civilbefolkningen genom att organisera flyktinglägren.

När de sista spanska trupperna hade lämnat området utropade Polisario 27 februari

1976 sin statsbildning republiken SADR (Saharawi Arab Democratic Republic) eller Västsahara. Till idag har 84 stater erkänt Västsahara men flera har tagit tillbaka sina erkännanden efter påtryckningar från Marocko. Inget EU-land har erkänt Västsahara men det finns ett svenskt, icke verkställt, riksdagsbeslut från 2012 om erkännande.

Polisarios väpnade styrkor koncentrerade 1976 sina krafter på den svagare parten Mauretanien. 1979 slöts ett fredsavtal men Marocko tog genast över den södra delen av Västsahara som Mauretanien hade ockuperat.

Ställningskriget mellan Marocko och Polisario pågick hela 80-talet. Under sju år bygg-

de Marocko en cirka 200 mil lång radar-övervakad och minerad sandmur genom hela Västsahara för att utestänga Polisario. Här fanns den marockanska armén utposterad. Kostnaderna var enorma för Marocko. Polisario kunde med sina få men välmotiverade soldater göra räder över muren och ta krigsfångar. Det verkade som att ingen skulle kunna vinna kriget militärt. En politisk lösning tycktes nödvändig.

Frankrike, USA och Saudiarabien hade stött Marocko på olika sätt under kriget. Polisario hade Algeriet som främsta stöd samt de länder som erkänt Västsahara.

1988 presenterade FN och Afrikanska Enhetsorganisationen OAU en Settlement Plan för Västsahara. Den gick ut på att västsaharierna genom en folkomröstning skulle välja ett självständigt Västsahara eller integration med Marocko. Båda parter, Marocko och Polisario, accepterade planen.

1991 proklamerades eldupphör. FN-styrkan MINURSO (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara) fanns på plats och 1992 skulle folkomröstningen ske. 23 år senare har den ännu inte ägt rum.

Marocko obstruerade tidigt genom att i strid med Settlement Plan bland annat föra in marockanska bosättare och att kräva nya regler för vem som skulle få rösta. Oberoende journalister vägrades tillträde. FN-representanten Johannes Manz avgick i protest och FN-tjänstemannen Frank Ruddy vittnade inför USA:s kongress 1995 om att MINURSO hade förvandlats till ett instrument för Marocko: Identifieringsprocessen kontrollerades helt av Marocko. Västsaharierna fruktade för sina liv. De var nu på väg att bli en minoritet i sitt eget land. Marockanska bosättare lockades med högre löner och subventioner.

Men ett splittrat och svagt FN förmådde inte agera. Frankrike med sin vetorätt i Säkerhetsrådet var och är en av Marockos trognaste vapendragare.

Tre nya generalsekreterare för FN har inte förmått ändra ställningen. Folkomröstningen har skjutits upp i omgångar men en reducerad MINURSO-styrka finns kvar. Varje år på

hösten i generalförsamlingen och på våren i säkerhetsrådet tas frågan upp på nytt. Västsahara är nu det största och äldsta av de 16 områden som finns kvar på FN-listan över områden som ska avkoloniserar.

2004 förklarade Marocko att man aldrig kommer att acceptera ett självständigt Västsahara. I stället erbjöd man begränsat självstyre inom Marockos gränser.

FN har därefter ålagt de båda parterna Marocko och Polisario att under FN:s ledning förhandla fram en lösning. En ockupant och en ockuperad ska alltså lösa konflikten själva. Inga framsteg har i princip skett. MINURSO-styrkan har inte ens mandat att övervaka att den västsahariska befolkningen inte utsätts för övergrepp.

Säkerhetsrådets senaste resolution i april 2015 innehåller inget nytt – inte ens ett utökat mandat om mänskliga rättigheter.

Förutom den västsahariska fosfat som det marockanska statliga gruvbolaget OCP sedan länge utvinner och säljer tecknade den marockanska staten 2001 avtal med de amerikanska och franska oljebolagen Kerr McGee och TotalFinaElf om oljeprospektering utanför Västsaharas kust.

FN:s dåvarande rättschef Hans Corell konstaterade 2002 att oljeletning och eventuell oljeutvinning bryter mot internationell lag om inte västsaharierna ger sitt tillstånd samt får vinning av det.

Oljeprospekteringen avbröts men återupptogs senare. 2014 började det amerikanska bolaget Kosmos Energy provborra.

EU har två gånger tecknat fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen ingår. Ett brott mot folkrätten och internationell lag enligt folkrättsjurister.

I flyktinglägren lever cirka 165 000 västsahariska flyktingar i tältläger på bistånd från FN.

I den ockuperade delen av Västsahara lever västsaharier i skräck för att de själva eller deras släktingar ska fängslas eller misshandlas för att de förespråkar ett fritt Västsahara – och utan att kunna få skydd av FN-styrkan.

TEXT: LENATHUNBERG
BILDER: OKÄND, ANONYM

Flera miljoner minor längs den Marockobyggda muren smutsar ner Västsahara.

Att som här i maj 2013 i El Aaiún öppet demonstrera med flaggor för ett fritt Västsahara är förbjudet av Marocko, trots FN-närvaron med uppgift att genomföra en folkomröstning om självständighet. Den som trotsar förbudet riskerar fängelse och tortyr.

PÅ VÄG TILL BEFRIAT OMRÅDE

Från flyktinglägren i Algeriet reser
fotografen **Johan Persson** och journalisten
Anna Roxvall in i befriat område, till
Tifariti och vidare söderut mot Mijek.

Det har gått 40 år sedan Marocko inledde ockupationen av Västsahara. Lika länge har tiotusentals västsaharier levt sitt liv på flykt, med självständighet som enda mål och mening.

Vi reser söderut, genom befriat område, där kriget har frusit i rörelsen. Den 200 mil långsmala landremsan mellan Mauretanien och Marockos minerade mur ligger i Polisarios händer. Här finns blott sand, armébaser och små nomadsamhällen, där livet är hårt och törsten latent. I norr ett grusigt månlandskap, i söder räfflade sanddyner och taggbuskar, däremellan mil efter mil av intighet där himmel och jord flyter samman.

Polisarios och Marockos eldupphör går snart in på sitt 25:e år, men ockupationen består. Nya gene-

rationer växer upp i de ogästvänliga flyktinglägren i den algeriska öknen – en plats där varken djur eller människor ska leva. Ungdomen ropar på ett nytt krig, ledarskapet manar till tålmod.

Det är ett diplomatiskt moment 22, och västsaharierna är dess fånge. Att ta upp vapnen igen vore politiskt självmord; Polisario skulle förlora sin position som internationellt erkänd företrädare för det västsahariska folket. Samtidigt står världen i brand, och ingen har tid att lyssna på den som protesterar fredligt. En konflikt utan blodspillan kommer att få vänta.

Och väntar gör västsaharierna. De väntar och väntar och åren går. Tålmod är kanske det enda som de har verkligt gott om.

Det är omöjligt att säga när också det tar slut.

En Polisariosoldat står på sin post i öknen, tio mil sydväst om Mijek i de Polisariokontrollerade "befriade områdena". Det syns inte vid en första anblick, men området är genommilitariserat.

Flyktinglägret Smara i Algeriet. Många av ungdomarna studerar vidare, men eftersom de är statslösa flyktingar finns inte många möjligheter att hitta några arbeten. De flesta arbetar för Polisario med olika sysslor, till mycket låg lön, och har ingen möjlighet att ta sig ur sin situation.

Mariam Lehbib är 24 år och född i flyktinglägret Smara. Hennes familj kommer från staden med samma namn i Västsahara och modern flydde när kriget inleddes 1975. Hennes far, som stannade kvar och slogs mot de marockanska styrkorna, sårades i benet strax före eldupphör 1991 och har svårt att gå. Men trots att hon har sett vad kriget kan innebära, tycker Mariam som så många andra unga i lägren, att det bästa vore att ta upp vapnen igen. Ockupationen har pågått i 40 år nu, och inget tyder på någon ljusning.

↑ I flyktinglägren växer ingenting, sanden virvlar fritt när det blåser och letar sig in överallt. De flesta, som **familjen Lehbib**, har problem med hosta. Det är inte meningen att människor ska leva här, och de över 90 000 människor som ändå gör det, är helt beroende av såväl matbistånd som vattenleveranser.

↓ **Fotbollsmatch i flyktinglägret Smara.** Västsahara har ett landslag, men får inte delta i VM, eftersom landet inte har erkänts internationellt.

Smara är ett gytter av lerhus, tält och sand. Här finns skolor för barnen och många ungdomar genomgår högre utbildningar, men som statslösa flyktingar befinner de sig sedan i en återvändsgränd.

Bilmekanikern **Habib Lahwaimad** växte upp i El Aaiún i det som då kallades Spanska Sahara. När Marocko invaderade området gick han med i Polisario. En blåsig dag i maj 1984 förlorade hans pluton sikten i öknen och gick rakt i armarna på marockanerna. I 13 år satt han fängslad. Han släpptes 1996 i samband med en fångutväxling. Vid det laget stod det redan klart att västsaharierna inte skulle få uppleva någon folkomröstning.

Klockan var fyra på morgonen när **Hadi Hamadi** klättrade över den sandmur som Marocko byggt mot Algeriet. I månader hade han studerat soldaternas rutiner, letat efter den svaga punkten. Nu lever han i flyktinglägret Boujdour i Algeriet och försöker anpassa sig till ett liv i exil. Han är aktiv i en grupp som demonstrerar vid muren någon gång i månaden och har skaffat nya vänner. Men det händer ändå att han ångrar sitt beslut att fly. "Jag la min kamp på is när jag gav mig av."

Smara, Algeriet. Under kriget mellan Polisario och Marocko levde nästan enbart kvinnor och barn i flyktinglägren, vilket gjorde att kvinnorna byggde och organiserade mycket av livet. Kvinnorna har en stark ställning i det västsahariska exilsamhället, även om könsrollerna är starkt uppdelade.

Invånarna i flyktinglägren **utanför Tindouf i Algeriet** saknar möjligheter att försörja sig själva och är helt beroende av matbistånd. Det säljs en del varor, men i jämförelse med många mer urbana flyktingläger i världen, sker handeln i mycket liten skala här.

TIFARITI, BEFRIAT OMRÅDE:

Tasalm Albachir Hach lever som nomad med sin familj i Tifariti. De har valt att hålla sig här, eftersom det finns en skola för barnen. Före kriget levde de som nomader i området runt El Aaiún.

– Min mor, mina systrar och mina bröder är kvar i ockuperat område. Jag har inte pratat med dem sedan 1975 – här ute finns inte något internet eller någon mobiltäckning, säger Tasalm.

↑ **Aum Kalfum** är 61 år gammal och lever som nomad tillsammans med sin familj i den **befriade delen av Västsahara** som kontrolleras av Polisario. Hon levde i flyktinglägren i Algeriet fram till 1999, sedan flyttade hon hit till **Mijek** där hennes bröder gör militärtjänst. Det växer mycket lite i området, det råder ständigt brist på vatten och det finns ingen el, men Aum Kalfum är ändå lyckligare här än i lägret. "Jag föredrar att leva i mitt eget land. Oavsett hur hårt livet här är, är det bättre än okkupationen, och det är bättre än att leva som flykting", säger hon.

← **Hassan Ali Hamdi** i en av stridsvagnarna som har stått still sedan eldupphör 1991. Soldaterna i det mekaniserade förbandet i **Tifariti** tar väl hand om fordonen för att vara redo om kriget skulle blossa upp igen.

Dakhna Ishag och hennes dotter Fatma.

DE KÄMPAR OCH VÄNTAR

Längs horisonten sand, under fötterna sand, sanden som letar sig in överallt, sanden man andas. Vi är ett tiotal svenskar som tillsammans med hundratals andra från hela världen åkt till de västsahariska flyktinglägren i södra Algeriet för att lära oss mer om Marockos ockupation av Väst-sahara och springa Sahara Marathon.

Men vi är bara på besök, vi vet ingenting om sand. Det vet däremot familjerna som vi bor hos under veckan i flyktinglägret i Smara. 24-åriga Dakhna Ishag möter oss i den kalla ökennatten när vi anländer i bussar till lägret. Född och uppvuxen här drömmer hon om att en dag kunna flytta hem till Västsahara tillsammans med sin man Medatu och deras nio månaders bebis Fatma.

Sanden skaver kanske våra fötter, gnisslar mellan våra tän-der och grusar våra ögon men vad det egentligen betyder att leva här handlar om någon-ting annat. Kanske väntan och kamp.

Trots att FN redan 1965 slog

fast att västsaharierna har rätt till sitt eget land verkar kon-flikten stå still. Och medan åren går tömmer Marocko i strid med folkrätten den väst-sahariska jorden och vattnet på naturresurser och solen fortsät-ter att steka över Dakhna och hennes familj.

I snart fyra decennier har Sa-hara varit flyktingarnas högst

Sahara Marathon äger rum varje år i flyktinglägren. Jenny Wrangborg följde med några svenska löpare för att rapportera.

tillfälliga hem. Trots att deras hemlands kust ligger där bort-om sanddynerna har många här aldrig sett havet. Det hav där bland annat svenska bå-tar utflaggade till andra län-der fortfarande trålar upp ock-upationens rikedomar. Vattnen utanför det ockuperade Väst-saharas kust är ett av världens få kvarvarande rika fiske-vatten. Och kring hemlandets naturresurser går banden mel-lan Sverige och ockupationen. En borrhigg från Atlas Copco ser till att fosfaten från gruvor-na kommer upp ur jorden och svenska pensionspengar inves-teras i företag som har ekono-miska intressen på ockuperad västsaharisk mark.

Under veckan i lägret mö-ter vi en generation uppvuxen i flyktingläger. Väntandes, käm-pandes för frihet medan FN:s katastrofransoner sakta lett till kronisk undernäring hos sto-ra delar av befolkningen. Värst drabbade är som alltid barnen. Frukten i våra fruktdiskar tag-na ur Dakhnas händer, sardi-nerna fiskade ur hemlandets hav bytta mot katastrofhjälp och proteinbrist för Dakhnas barn.

På flyget tillbaka till Europa igen drömmer jag om Dakhna. I drömmen har hon Fatma på armen, hon drar sin stora mel-fa-sjal över henne i ett för-sök att skydda henne från so-len och sanden. Hon står och ropar någonting men hennes röst når inte fram, orden blåser bort i sandstormen och jag kan inte röra mig för att gå och möta henne. Jag vaknar med det där tysta ekot inuti när pla-net landar.

Men samtidigt, när vi som bara var på besök lämnat läg-ret, har även de som enbart kom för ökenloppet också för-vandlats till ambassadörer för västsahariernas kamp. Med träningsvärken och värmen från folket i lägret helt färskt i minnet är det svårt att tro an-nat än att Dakhnas och det västsahariska folket röst kom-mer att nå resten av världen. Och när det sker och Västsahara är fritt ska Sahara Mara-thon springas ända ut till kus-ten.

Tills dess fortsätter kampen. I löparspåren, öknen och i Sve-rige.

TEXT: JENNY WRANGBORG
BILD: EMMY KARNERUD

Monica Zak berättar vidare om Hadara

I en ny bok för unga vuxna, Dansa med strutsar, skriver Monica Zak om den nu tonåriga strutspojken, som ger sig iväg för att söka rätt på och ta adjö av sin strutsfamilj, som han hastigt skildes från i unga år. Men bortavaron från människorna blir betydligt längre än han planerat...

När Hadara var två år gammal försvann han i en sandstorm i Västsaharas öken. Alla, utom hans mamma, tog för givet att han var död, det fanns helt enkelt inte en chans för ett litet barn att överleva i den karga och ogäst-vänliga miljön.

Men han klarade sig. Han hittades näm-ligen av en flock strutsar som tog sig an ho-nom och införlivade honom i flocken där han växte upp och blev kvar i tio år.

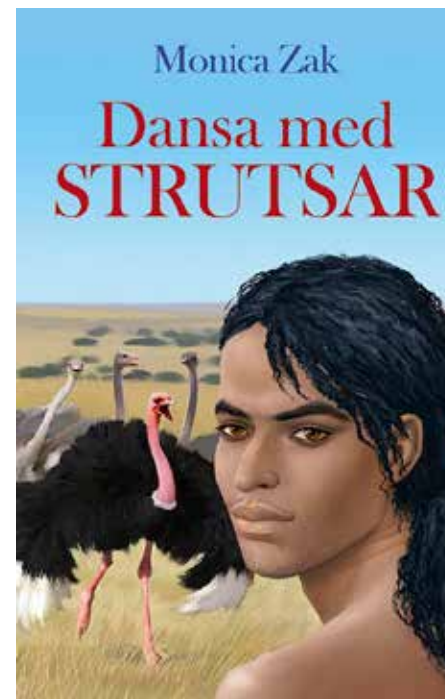
Detta skildras i Pojken som levde med strutsar av Monica Zak. Boken, som gavs ut 2001, bygger på en sann historia som Hada-ras son Ahmedu berättade för Monica Zak i flyktinglägren i Algeriet.

Vid tolv års ålder var Hadara tillbaka hos sin familj, infångad av en herde som hört Hadaras mamma berätta om sin son. Åter-komsten och akklimatisering till människor-nas liv blev svår för pojken som hade levt hela sitt medvetna liv med strutsar och starkt formats av detta. Det var så mycket han inte förstod, det fanns beteenden han inte tyck-te om och det var inte alla som behandlade honom väl. Och han längtade efter och sak-nade sin strutsfamilj.

Den unga flickan Kharouba fångade hans hjärta men efter några år lämnade han sin unga fru och lille son för att söka kontakt med sin strutsfamilj som han så hastigt och brutalt skilts ifrån och som han därför vil-le ta farväl av. Men bortavaron blev myck-et längre än han tänkt. Det skulle dröja sju år innan han kom tillbaka. Detta skildras i den nya boken Dansa med strutsar som nu utges på Fagus förlag.

Att vara ensam ute i öknen var svårare än Hadara tänkt sig och han var nära att dö när han än en gång räddades till livet av strut-sar. Han hittade så småningom sin adoptiv-familj som han följde på en lång vandring innan han för gott återvände till sin män-niskofamilj.

Det finns många historier om barn som vuxit upp med djur, några sådana barn har hittats men inget av dem har själva kunnat berätta om sitt liv så som Hadara berättade för sin familj. Hans historia är känd bland alla västsaharier liksom den speciella struts-

dans som han lärde sina barn.

Idag finns det knappt några strutsar kvar i Sahara. Boken beskriver hur de för cirka hundra år sedan jagades för sina fjädrar som var en stor modeartikel i USA och Europa. Men den jakten var inte lika förödande som det som skett under de senaste fyrtio åren. Under det långa kriget efter Marockos ock-

upation av Västsahara blev struts ett jakt-byte för de många soldaterna som behövde mat. Många strutsar dog också när de slets sönder av trampminor som grävts ner av marockanerna.

– Pojken som levde med strutsar har kom-mit ut i Algeriet på arabiska och franska, be-riättar Monica Zak. Utbildningsministeriet har köpt in den och delat ut den till varten-da skolbibliotek i hela landet. Det tycker jag är viktigt eftersom västsaharierna och lägren är något ganska okänt i Algeriet.

– Den svenska organisationen Bibliotek i Samhälle har donerat 6000 exemplar av bo-ken på arabiska till de västsahariska flykting-arna i Algeriets öken och 1000 för insmugg-ling till det ockuperade Västsahara. Den sägs vara lägrens första bestseller. Inkomsterna från utgivningen i Algeriet går till Hadaras familj i lägren.

– Boken har också kommit ut på span-ska i Latinamerika och i en förkortad ut-gåva i Spanien. Det svenska förlaget Dar-al Muna har givit ut boken på arabiska i Sve-rige och den utgåvan säljer förlaget över hela arabvärlden.

TEXT: KERSTIN BJURMAN

BILD: KIM NAYLOR

DANSA MED STRUTSAR

Monika Zak

Fagus förlag, 2015

Monica Zak har intervjuat många västsaharier för att kunna skildra deras traditio-nella kultur. Här berättar Ahmedu Hadara om sin far "strutspojken" Hadara.

Aminatou Haidar till Sverige

Med anledning av den 40-åriga ockupationen av Västsahara arrangerar Emmaus Stockholm med andra organisationer ett riksdagsseminarium för att lyfta Sveriges ansvar för situationen i Västsahara.

Aminatou Haidar, en av Västsaharas främsta människorättsförsvarare, Rabab Amidane, Senia Bachir Abderahman representerar alla Västsahara. Journalisten Fredrik Laurin och folkrättsprofessorn Pål Wrangle medverkar också.

Förstkammarsalen 15 oktober, 11.30-14.30, lunchmacka från 11.15.

Västsaharafest i Göteborg

Afrikagrupperna i samarbete med Föreningen Västsahara och Emmaus Björkä anordnar en musikfest för Västsahara på Oceanen i Göteborg lördagen 24 oktober kl 18.

Syftet är att sprida information om situationen i Västsahara med anledning av den 40-åriga ockupationen.

Information, försäljning, auktion, mat, musik och dans: Fest för ett fritt Västsahara.

Böcker om Västsahara

2013 kom två böcker om Västsahara ut: **Tyst territorium** av journalisterna Fredrik Laurin och Lars Schmidt, Atlas förlag består av sju reportage. De handlar om världens fiskrikaste vatten, fosfaten, oljan varvat med en reseberättelse från det ockuperade Västsahara. **Västsahara – Europas sista koloni** i Afrika av Lena Thunberg, Föreningen Västsahara ger en beskrivning av konflikten, FN-processen, råvarorna, situationen i den ockuperade delen och i flyktinglägren samt röster från västsaharier.

Prenumeration på Västsahara

Tidskriften Västsahara ges ut av Föreningen Västsahara och kostar 125:- för 4 nummer per år för privatperson, 145:- för stödprenumeration och 150:- för organisationer.

Plusgironummer för prenumeration och medlemskap är pg 204003-8.

Boken Västsahara – Europas sista koloni i Afrika kom ut 2013 och kostar 115:- inklusive frakt.

Tidskriften har en hemsida: www.vastsahara.net och en facebookside: www.facebook.com/tidskriftenvastsahara

Var står regeringen?

Den 5 december 2012 togs ett riksdagsbeslut om ett svenskt erkännande av Västsahara. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet med kongressbeslut bakom sig drev igenom beslutet. Men Alliansregeringen valde att ignorera det.

I september 2014 meddelade statsminister Stefan Löfven i sin regeringsdeklaration att Sverige ska erkänna Palestina. Inte ett ord om Västsahara, där det till skillnad från Palestina, fanns ett riksdagsbeslut.

I mars i år svarade Stefan Löfven så här på en fråga från Expressen om när Sverige ska erkänna Västsahara:

– Det är inte aktuellt nu. Det är en annan situation där nu, än vad som rådde med Palestina.

Jonas Sjöstedt, partiledare för Vänsterpartiet riktade då hård kritik mot Stefan Löfven: – Västsahara är ockuperat av Marocko i strid med internationell rätt. Precis samma argument som finns för att erkänna Palestina finns för att erkänna Västsahara.

– Jag är rädd för att det handlar om att hålla sig väl med ockupationsmakten som också har ett nära band med USA till exempel. Att man kompromissar med mänskliga rättigheter och internationell rätt för att man har kommersiella intressen.

Under våren meddelade utrikesminister Margot Wallström att en översyn av Västsaharafrågan pågår. Under tiden har inte utrikesdepartementet tagit emot delegationer som velat uppvakta ministern.

Kabinettssekreterare Annika Söder säger så här i augusti om översynen av Västsaharafrågan och sökande efter och utvinning av västsahariska naturresurser:

”Regeringen genomför för närvarande en översyn av Sveriges Västsaharapolitik. Det övergripande målet för översynen är att göra en genomlysning av Sveriges Västsaharapolitik och ge rekommendationer om hur den-

I 40 år har de cirka 165 000 västsahariska flyktingarna väntat i Algeriet på att få återvända till ett fritt Västsahara.

na politik kan utvecklas. Denna översyn inkluderar frågan om hur det västsahariska folkets rätt till självbestämmande ska kunna förverkligas. Översynen inkluderar även bland annat frågan om biståndet till de västsahariska flyktinglägren i Tindouf samt frågan om EU-samarbeten och -avtal med Marocko som berör Västsahara.

Jonas Sjöstedt:
”Västsahara är ockuperat av Marocko i strid med internationell rätt. Precis samma argument för att erkänna Palestina finns för att erkänna Västsahara.”

Den svenska regeringens linje och agerande inom Europeiska unionen och i Förenta nationerna när det gäller Västsaharakonflikten utgår från folkrätten. För att exploatering av naturresurser i Västsahara ska stå i överensstämmelse med folkrätten krävs, enligt det rättsliga utlåtandet från FN:s dåvarande rättschef Hans Corell år 2002, att sådan exploatering tillgodoser behoven och intressena hos den västsahariska befolkningen, inklusive att eventuella intäkter ska komma denna till del samt att det ska ske i enlighet med dess vilja. Det var utifrån dessa kriterier Sverige valde att rösta nej till fiskepartnerskapsavtalet och dess protokoll mellan EU och Marocko både 2006 och 2013. Det är därför vi är skeptiska till pågående exploatering och det är därför vi satt igång översynen efter den nya regeringens tillträde förra hösten.”

TEXT: LENATHUNBERG
BILD: ULLA-KARIN KARLSON

Regeringen måste agera för Västsaharas frihet

Västsahara är ett land som under 40 år varit ockuperat av Marocko och många skulle på en direkt fråga säga att denna långdragna konflikt är komplicerad. Men för dem som arbetat med frågan i många år ter den sig snarare som ganska enkel.

Enkel därför att idén om varje folk rätt till frihet också gäller de västsaharier som sedan decennier levt förvisade till flyktingläger i grannlandet Algeriet eller på det av Marocko ockuperade Västsahara. FN:s tidigare rättschef Hans Corell slog redan 2002 fast att all utvinning av naturresurser som inte sker i enlighet med folkets vilja måste anses vara olaglig. Trots detta fortsätter Marocko att år efter år utvinna värdefulla naturresurser från det ockuperade Västsahara för egen vinning och utan att tillfråga västsaharierna.

Under årets Almedalsvecka arrangerade Palmecentret tillsammans med Emmaus Stockholm och Afrikagrupperna seminariet ”Naturresursernas förbannelse: Sveriges ansvar i Västsahara”. Flera namnkända svenska företag har idag affärsverksamhet i Västsahara. Våra egna pensionspengar är genom AP-fonderna ägare i oljebolaget Total, som letat olja och gas längst Västsaharas kust. Skulle olja eller gas upptäckas så kan vi räkna med att de återigen kommer att pröva gränserna för vad världssamfundet kan tillåta ett utländskt företag att göra på ockuperad mark. Total tillhör de bolag som ignorerade de tidigare europeiska handelsrestriktionerna under militärdiktaturen i Burma.

Enkel kan också frågan om ett

svenskt erkännande tyckas vara. Såväl Socialdemokraterna som Miljöpartiet har partikongressbeslut på ett erkännande och riksdagen tog under förra mandatperioden beslut om att regeringen bör erkänna staten Västsahara.

Erkännandebeslutet tycks dock dröja och även andra åtgärder, som kunde användas som reaktion på folkrättsbrottet, uteblir. Folkrättsexperten Pål Wrangle har exempelvis förordat att EU inför tydligare sanktioner mot enskilda individer och företag som gynnats av ockupationen. Han föreslår även ett förbud mot att nationella och EU-delegationer besöker ockuperat territorium i syfte att söka investeringsmöjligheter. Det som sätter käppar i hjulet är nämligen, som så ofta, ekonomiska intressen. Flera europeiska länder, investerare och dess företag efterfrågar en billig och stabil tillgång till det västsahariska fisket och fosfatrika jorden.

Det är därför vi måste ställa krav på hållbarhet i alla investeringar, oavsett om det gäller odlingen av maten vi äter eller investeringar våra pensionspengar gör. Här kan en aktiv gräsrotsrörelse visa att ett ockuperat Västsahara inte bara är folkrättsligt ohållbart utan även en dålig affär. För den enkla och raka sanningen är att ett fritt Västsahara är en självklarhet. Vägen dit är varken snärigare eller längre än vad vi gör den till.

JENS ORBACK

JENS ORBACK,
GENERALSEKRETERARE
”OLOF PALME
INTERNATIONELLA CENTER”
BILD: YLVA SÄFVELIN

1975

ockuperade Marocko
Västsahara.

6

november inleddes den
illegala annekteringen
genom Gröna Marschen.

3

illegala annekteringar/
ockupationer får helt olika
behandling av EU; Krim,
Palestina och Västsahara.

2:a

boken om Strutspojken
av Monica Zak kommer ut
i september: Dansa med
strutsar.

173

marockaner och
västsaharier vittnar om
tortyr i Amnestys
rapport i maj.

ERKÄNN OSS!

70-åriga Maluha Ahmed Omar bor i flyktinglägret Auserd i Algeriet. Hon gjorde en box för att transportera sina ägodelar i inför återvändandet hem 1991 vid eldupphör. Men det blev inget återvändande. Än i

dag motsätter Marocko sig alla försök till folkomröstning där västsaharisk självständighet är ett alternativ. Fredsprocessen står och tuggar.

– Eldupphör var ett stort miss- tag, säger Maluha.

Följ tidningen på facebook så får du de senaste nyheterna:
www.facebook.com/tidskriftenvastahara